

PWYLLGOR	Cyd-bwyllgor Ymgynghorol AHNE Llŷn
DYDDIAD	Rhagfyr 4ydd 2019
TEITL	Materion Cenedlaethol
PWRPAS	Diweddarau Aelodau
ADRODDIAD GAN	Swyddog AHNE Llŷn
GWEITHREDIAD	Dim

1.0 CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys gwybodaeth bellach am y sefyllfa genedlaethol mewn perthynas â'r Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol yng Nghymru.
- 1.2 Y Gweinidog gyda chyfrifoldeb dros yr Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol a'r Parciau Cenedlaethol yw Hannah Blythyn AC (Plaid Lafur, ardal Delyn).

2.0 CYDNERTH A GWERTHFAWR

- 2.1 Yng Ngorffennaf 2018 cyhoeddwyd y ddogfen: **“Gwerthfawr a Chydnerth – Blaenoriaethau Llywodraeth Cymru ar gyfer Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol a Pharciau Cenedlaethol”**.
- 2.2 Mae'r ddogfen yn nodi **pedwar amcan** ar gyfer y tirweddau dynodedig sef:
- Eu bod yn **Lleoedd Gwerthfawr**
  - Fod ynddynt **Amgylchedd Cydnerth**
  - Eu bod yn cynnal **Cymunedau Cydnerth**
  - Fod Partneriaethau AHNE ac Awdurdodau'r Parciau yn mabwysiadu **Ffyrdd Cydnerth o Weithio**.
- 2.3 Hefyd gosodwyd 10 thema blaenoriaeth. Mae'r gofynion a'r disgwyliadau o'r Tirweddau Dynodedig yn eang, amrywiol a sylweddol. Hefyd mae'r datganiad yn nodi y bwriad i sefydlu system adolygu a rheoli perfformiad, mesur effaith y dynodiad ac effeithiolrwydd yr ochor weinyddol.
- 2.4 Mae Cydnerth a Gwerthfawr yn tynnu sylw at y ffaith fod gwahaniaeth mewn **statws, proffil ac adnoddau** rhwng y Parciau Cenedlaethol a'r Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol.

3.0 CYDRADDOLDEB GYDA'R PARCIAU CENEDLAETHOL

- 3.1 Bu i'r Partneriaethau AHNE, Cyfoeth Naturiol Cymru a'r Gymdeithas Genedlaethol gyflwyno papur ar y cyd i'r Gweinidog gyda cynigion ar gyfer cael mwy o gydraddoldeb rhwng AHNE a'r Parciau Cenedlaethol. Cyflwynwyd 12 cynnig fyddai yn cynyddu cydraddoldeb o ran **statws, proffil ac adnoddau**.

- 3.2 Mae'r cynigion wedi eu trafod mewn cyfarfod gyda'r Gweinidog yn niwedd 2018 a gyda swyddogion Llywodraeth Cymru (Adran Tir, Natur a Choedwigaeth) yn mis Mai 2019. Bydd cyfarfod pellach i drafod y cynigion yn Rhagfyr 2019.

4.0 CYNNYDD HYD YMA

- 4.1 Fel cam cychwynnol mae Llywodraeth Cymru wedi yngynghori ar gynigion ar gyfer sefydlu **Partneriaeth Tirlun Cenedlaethol Cymru**. Pwrpas y sefydliad fyddai gwella cydweithio, rhannu gwybodaeth ac arfer da a chreu cysylltiadau rhwng y tirluniau a sectorau eraill. Disgwylir arweiniad pellach ar hyn yn fuan.
- 4.2 Hefyd mae'r Gymdeithas dros AHNE (sydd yn gweithredu dros Gymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon) wedi derbyn cyllid gan Llywodraeth Cymru i gyflogi **Rheolwr Datblygu Cymru**. Bydd y swyddog yn cynorthwyo Partneriaethau AHNE i weithredu blaenoriaethau Cydnerth a Gwerthfawr Llywodraeth Cymru.
- 4.3 Yn ystod y blynyddoedd diweddar mae'r Unedau AHNE wedi cael cyfle i roi cynigion am gyllid uniongyrchol i Lywodraeth Cymru er ariannau prosiectau. Yn y gorffennol dim ond y Parciau Cenedlaethol oedd yn derbyn y cynigion hyn. Mae gwybodaeth am rai o'r prosiectau sydd wedi eu hariannau gyda'r arian yma wedi ei gynnwys yn yr adroddiad ar brosiectau.

5.0 ADOLYGIAD O'R TIRWEDDAU DYNODEDIG YN LLOEGR

- 5.1 Yn ystod y ddwy flynedd mae adolygiad o dirweddau dynodedig Lloegr (10 Parc Cenedlaethol a 34 AHNE) wedi ei gynnal dan arweiniad Julian Glover. Roedd panel o 5 unigolyn gyda gwybodaeth a phrofiad perthnasol yn cynorthwyo gyda'r adolygiad.
- 5.2 Dilynwyd proses debyg i'r hyn a wnaed yng Nghymru drwy ymchwil, ymgynghori a dadansoddi cyn cyhoeddi adroddiad terfynol yn Hydref 2019.
- 5.3 Y prif gasgliad yw fod potensial i'r Ardaloedd Dynodedig wneud llawer mwy trwy gydweithio fel teulu a dan sefydliad newydd: "Tirweddau Cenedlaethol". Hefyd mae cyfanswm o 27 gynigion penodol o dan y penawdau canlynol:
- Tirweddau byw ar gyfer natur a phrydferthwch
  - Tirweddau ar gyfer pawb
  - Tirweddau byw
  - Mwy o fannau arbennig
  - Ffyrdd newydd o weithio
- 5.4 Gellir gweld copi llawn o'r adroddiad terfynol (a elwir yn "Glover Review") a chrynodeb ar safle we Llywodraeth y Deyrnas Gyfunol :

<https://www.gov.uk/government/publications/designated-landscapes-national-parks-and-aonbs-2018-review>

5.5 Y gobaith yw y bydd y momentwm newydd a ddaw yn sgîl yr adolygiad yn Lloegr yn hwb i symud pethau ymlaen yng Nghymru.

6.0 ARGYMHELLIAD

6.1 Derbyn yr wybodaeth